

Gülnar SƏMA

Çağdaş ədəbi gəncliyimizin ən möhümlərindən biri Prezident təqaüdüçüsü, Gənclər mükafatçısı Ramil Əhmədov. Onun işlək qələmi tələblik illərindən ən sadəyi yoldan yoldaşı oldu. Ramil publisistik yazıları, dünyə ədəbiyyatı və filmlər barəsində esseləri, şeirləri ilə diqqət çəkir. Onun orijinallığı ilə seçilən ilk kitabı - "Zaman tuneli" "AYBKitab" layihəsi çərçivəsində işıq üzü gördü. "Zaman tuneli" texniki tərtibatından tutmuş şeirlərdəki məcazlara qədər özünəməxsusluğu ilə fərqlənir. Qatır 7 bölmədə və 77 şeirdən ibarətdir. Burada keçmiş və gələcək iç-içə keçirilib, ağ və qara arasındakı xətt pozulub. Hamı və hər şey sınıq güzgünün göstərdiyi kimi yüzürlə hissələrə bölünüb. "Zaman tuneli"ndə parçalanma təkə möznun qatında yox, həm də eksperimentəl formalarla, vizual uyunlarla təqdim olunur. Buna misal olaraq "Neonagi" şeirinin çap zamanı "apple"-in rəmzi alma şəklində verilməsini göstərmək olar. O, burada təkə sair kimi yox, eyni zamanda rəssam kimi də bizi təəcübləndirir. Bu şeir bəlkə də, alma haqqında bir poema yazılacaq tutuma malikdir. Şeir Cəmil Məmmədovluzadənin "iki alma"sındakı uşaqlıq almasevərliyi kimi başlanır. Lirik qəhrəman da homin heykəldəki kimi uşaq vaxtı almaları bəyənəndiyi meyvələr sirasına daxil edilibmiş, hətta dişləyib atmış. (Bu dişləyin yeri sonralar görünəcək). Nə fərqi var ki, "alma almaya bənzər". Homin dişlənməsi alma hələ öz bu-

"ZAMAN TUNELİ"NDƏ...

dağındaykən Nyutonun başına düşür. Bu böyük alim isə onun içindəki "qurdlardan" xəbəri yox imiş. Elo o qurdlar qoymadı ki, alma göyə üz tuta, topestüstə yere düşdü. Bircə Nyutonun fikir götürdü ki, alma niyə göyə çıxmadı. Axı nağıllarda da göydən üç alma düşürdü. Bu alma axır əvvəl gəldiyi yere getməliydi axı. Ancaq almalar məcazi mənada göyə çıxmaya başladılar. Bir zamanlar dişləyib atılmaqla təhqir olunan alma, bolluğun heç də yaxşı xüsiyyəti olmadığını fərqlənə vardı. İndi ən bərk gedən meyvələrə bir sırada özünəlaqiy qiymətlərlə satılır. Bəlo bir vaxtda Ramil Əhmədovün gözüne görünən nenəsi deyir ki, "Vaxt gələcək yarımışlıq alma nağıl danışacaq adamlara". Nəyə özü o nağılları uşaqlığına göydəndüşmə alimlərə bitirirdi, indi nəvəsi bir yarımışlıq almanın bütün nağılları necə gerçəyi çevirdiyinin şahididir. Artıq texnologiyə simvola çevrilmiş alma markalı əşyalara hər cür nağılı höqquqə çevirə bilər. Bunun müşahidə etmək və sadəcə bir neçə misra ilə seirə gətirmək isə almanın üçü deyil, bu Ramilin elmi və bədii töfəklərindən sintezdir.

Kitabın texnikasında nəzərə çarpan digər bir cəhət isə "Əvəzsizlik" bəlməsindədir. Bəlo ki, bu bəlmədəki, hər bir şeir öz adı ilə yanzı altı şəxs əvəzliyi ilə - mon, son, o, bəz, siz, onlar - sifrlənib. "Biz" başlıqlı "H" adlanan şeirin bütün misraları "h" samiti ilə başlayır. (Yada "Qosideyi-simniyo" düşür). Burada ki qeyri müəyyən əvəzliliklərdəki sonda üç hərf üstöğöl üç hərf sayına bərabər olan hər şeir (hər-3 hərf və şeir-3 hərf) sözüne çevrilir. Bu üçhərflili sözlərdən üçbucaq da əmələ gəlib. Mən buna uğurlu bir eksperiment kimi qəbul edirəm.

Forma Əvəzliliklərindən keçək mövzu və möznun cəhətlərinə. İlk üç şeirlərin dili bərdəyə onun deyim ki, müasir dilimizə hücum etmiş əksər cənəbi sözlər Ramilin şeirlərində vətəndaşlıq hüququ qazanıb. Şeirlərində seçilmiş androbađ adlara baxaq: "Metamorfoz", "Kapitalizm", "Metafizika", "ToPaz", "Metrobohema", "Underground". Düşünürəm ki, bu cür adlar sadəcə aldaddıca cazibədarlıq üçündür. Ondansa on

yaxşı "Bir qadın gündəliyi"ndəki kimi yeddi şeirin hər birinə haftanın birinin adını qoymaq daha xoşa gəlmiş və bir azca da millifason ideyadır.

Ramilin şeirlərində ən özəl cəhətlərdən biri də həyatı müşahidələrdə bədii töfəklərlərin bir araya gəlib özünü təsdiqləməsidir. Kitab ilk olaraq ömr cümliyyəli başlayır. "Yolmayın, çobanyastığının günəhsiz çiçəklərini". Bu misralarda bütöv bir etnoqrafik yaddaşın izinə düşürük. Xalq yaddaşında əsrlərlə daşlaşmış qalmış inancları yeni açıq gözle bəxış görürük. "Cavabını bildiyiniz sualları başqısından soruşmayın". Əslində bu hökm yalnız "Sevir, sevmir..." suallarının cavabı deyil. Bu bütövlükdə insanlığa verilən bir əmirdir. Bir sualın ki, cavabını bilirsiniz, o zaman əbəz yere çobanyastığına zülm etməyin. Təbii ki, bu anlamda çobanyastığı artıq məcazi monalar kəsb edərək obrazlaşdırılır. Eləcə də parabənzərlər.

Ramil şeirlərində külyəyin, ağacın, sunu əvəzinə də danışmağı bacarır. Onun təbiət hadisələrinə verdiyi qeyri-adi yozunlara nəzər yetirik:

Külək adamı sorğu-suala tutur.

nimdaş paltonun dəşiklərindən.

Yağs qeyri-romantik lərdə

birbaşə ayaqqabının içinə yağır.

Külək və yağış ən çox bədliləndirilən təbiət hadisəsidir. Amma etiraf edək ki, gətirilmiş nümunədə bu hadisələrə tam yeni mənə verilmişdir. Külyəyin onsuz da əsəkən müəyyən uğultusu olur. Ramil bu uğultudan yalnız onun eşidə biləcəyi sözləri anlayır. Sən demo, külək könləmiş paltovaya sığmış insanlara niyə sən də təozsini geyə bilirsən sualını verir. Bu iş əslində peyza kimi görünən misraların ictimai möznun kəsb etməsidir. Əksər yazarların yağışın yağmasında romantik yaşamağa ilə torənnümünü görmüşük. Ramil isə heç kəsin görmək istəmədiyini antiromantiki insanın ayağına gətirir. Ramil "Hamımızın bildikləri"ndə də öz bildiyi kimi qiyomet verir, daha doğrusu bizim geyimlə geyimlərdən gəldiklərimizi, bilib susduqlarımızca cəsarətlə şeirlərində ifadə edir.

Hamı bir az Amerikadır, başqasının evində kimiyə silah axtaran, Mən bilirəm. Yalanmı? Siz də bilirsiniz.

Hamı bir az Qəddafidir, öz əlkanının kanalizasiyasında tapılan, Mən bilirəm. Yalanmı? Siz də bilirsiniz.

Hamı bir az başqasıdır, olmaq istədiyi, ola bilmədiyi başqası, Mən bilirəm. Yalanmı? Siz də bilirsiniz.

Hamı bir az "rubl"dur, miqrantları uzaqlaşdırmaq üçün öz dəyərini itirən, Mən bilirəm. Yalanmı? Siz də bilirsiniz.

Mən bilirəm. Yalanmı? Siz də bilirsiniz.

Bizim folklorumuzda bəlo bir deyim var ki, ayının yüz öyünü bir armudun başındadır. Yəni əsas odur ki, sonda meşədəki ən yaxşı armudu ayı yesin. Eləcə də dünyadakı bütün "pullu oyunların" əsl səbəbi də hamımızda mölumdür. Rubl xüsusi kağızdan hazırlanmış dünyanı adı cənsiz pullarından bəridir. Axı bu yazıq pulun olmayan ağılı onu necə qiymətləndirə bilər. Hamımız bilirik ki, pulları qiymətə mildirən də, qiymətdən salan da insandır. Pul isə sadəcə vasitələrdən bəridir. Elo bir vasitə ki, nümunədə də göründüyü kimi, "hamı bir az rubldur". Yəni monafəzlər üstündə qurulan münasibətlər insanlararası olduğu kimi dövletlərarası da olur. Sünisəlmə insanlardan ölkələrə də keçib. "Hamı bir az başqasıdır, olmaq istədiyi, ola bilmədiyi başqası"...

"Birca hərf" şeiri bəlo yekunlaşır: "Və xoşbəxtliyə birca hərf çatmır o..." O, kimsirsə xoşbəxtlik olduğuna bilsəydi yerini tapardı. Həm də dilimiziz Əvəzliliyə endir ki, "o" əvəzliyi yeganə birhərflili sözdür. Ramil Əhmədov də bunu çox ustalıqla gözədən yayındırmayıb. Mölumdür ki, xoşbəxtlik bir vaxt qafiyəsini tapmırdı, indi bir hərfli olub. İftə isə geyim xoşbəxtlik. Bəlkə "O"nu mutlu edib mütəluqla əvəzləyək... "Mənə elə sevdən ki, sevilməkdən yorulam".